

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

EGÉSZ ÉVRE
FÉL ÉVRE16.— K | NEGYED ÉVRE
8.— K | EGYES SZÁM4.— K
—60 K

FŐSZERKESZTŐ:

DR. BISCHITZ BÉLA
ÜGYVÉD.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, V. KER., SAS-UTCA 20. SZÁM.
TELEFON 108—00.

HIRDETÉSEK mm. SZÁMITÁSSAL DIJSZABÁS SZERINT

A bányahatósági szaktisztviselők memoranduma.

Mult számunkban részletesen foglalkoztunk a bányahatósági szaktisztviselők helyzetével, amelyet közönségünk elébe vinni abból az alkalomból tartottuk időszerűnek, hogy az egyes bányakapitányságok és biztosságok kiküldöttei második rendes tanácskozásukra jöttek össze az ország különböző részeiből.

A szaktanácskozás gazdag anyagával később lesz alkalmunk bővebben foglalkozni. Most annak a memorandumnak teljes szövegét adjuk, amelyet a szaktanácskozás képviselői folyó hó 17-én nyújtottak át a pénzügyminiszternek. Ez a memorandum a maga klasszikus rövidségével csak azokra a főbb sérelmekre mutat rá, amelyekben a bányahatósági szaktisztviselőknek a felsőbb körök közönye folytán sajnálatosan részük van. Ezek a sérelmek annyira köztudomásúak és annyira égetők, hogy csodálkozni kell az illetékes tényezőknek azon a részvégtlenségén, amelylyel ezeket a sérelmeket fölengedték szaporodni hosszú esztendőik során át.

Ugy tudjuk, hogy a bányahatósági szaktisztviselők mellőztetésük következtében fennálló sérelmeikre egy terjedelmesebb emlékiratban is rá szándékoznak mutatni. Ennek a mostani memorandumnak célja semmi egyéb, minthogy az illetékes tényezők figyelmének felhívásával mintegy lökést adjon ennek a bányászati közigazgatás szempontjából olyan fontos akciónak.

A memorandum szövege:

Abban az aktív tevékenységben, amelyet az összes államtisztviselőkre javadalmazásaik megjobbitása érdekében az államhatalommal szemben az életviszonyok jelentős megdrágulása idézett elő, eddigelé a bányászati közigazgatási tisztviselők mindig távol maradtak. Pedig ha vannak az államtisztviselőknél gyógyításra váró sebeik, úgy a bányahatósági fogalmazási tisztviselőknél többszörösen van okuk sérelmeik feltárására, mert míg egyfelől mi vagyunk azok, akiktől az államszolgálat a legnagyobb elméleti képzettséget kívánja,

másfelől ugyancsak mi vagyunk azok, akik a jogászai és bányamérnöki képzettség dacára az államtisztviselői karban olyan javadalmazással vagyunk ellátva, hogy jelentékenyen hátrányban maradunk mindazokkal szemben, akik a mi elméleti képesítéseink közül csak az egyikkel rendelkeznek.

Hogy ennek dacára a bányahatósági tisztviselők eddigi néma hallgatása indokolva legyen, ime ezennel kiemeljük, hogy annak okát az 1867 óta folyton tervezetben álló új magyar bányatörvénynek a legközelebbi jövőben leendő megalkotásában találjuk meg.

E tervezetek a bányászati közigazgatási tisztviselők elé folyton oly fényes jövőt rajzolgattak, hogy minden egyes karriért remélt és a csalóka tündérálmom néma hallgatásra kényszerítette azokat is, akik a törvény közeli megalkotásában talán kételkedtek.

Minthogy azonban a remény csak egy bizonyos határig táplál és midőn azt kell látunk, hogy 1867 óta jól benne vagyunk a második generáció életkorában anélkül, hogy az új bányatörvény megalkotását most már meghatározható időn belül magunk előtt láthatnók, másfelől pedig az életviszonyok folyton fokozódó drágulása a fent említett kirívóan méltánytalan anyagi helyzetünket még inkább megrontották, státusunk is abba a helyzetbe jutott, hogy kénytelen anyagi javadalmazásának sérelmes mivoltát a magas miniszterium előtt leplezetlenül feltárni.

A józan észből folyó kiindulási pont, hogy azért szerez tisztviselő jogi és bányamérnöki képesítést, hogy az ennek megfelelő anyagi ellenszolgáltatást az államnál megtalálja. Ha most ezzel szemben találjuk, hogy e kettős főiskolai képesítéssel bíró bányahatósági tisztviselő ép úgy a X. fizetési fokozatban kezdi szolgálatait, mint bármely más államszolgálati ágban, előrehaladási viszonyaink pedig már a státus kisebbségénél is csak a magasabb, a legjobb esetben is 27 éves korban elért első kinevezésünkénél fogva is, nem hogy jobbak, de határozottabban rosszabbak, mint más szolgálati ágban: könnyen belátható, hogy az ilyen státusban való elhelyezkedés nem lehet megnyugtató. A bányahatósági tisztviselőknél az egyes fizetési osztályokba való beosztásában legsúlyosabban érint minket az a páratlanul álló körülmény, hogy a pénzügyminiszterium bányahatósági fő- és ügy-

osztályának vezetői szintén benn vannak a külső tisztviselők státusában s ennek következtében egyetlen külső tisztviselő sincs benn az V. fizetési osztályban, holott ez a fizetési osztály nyitva van úgy a pénzügyigazgatóságok, mint a bányagazgatók számára is.

S hogy előmenetelünk mennyire kedvezőtlen a meglévő beosztásunk mellett, annak igazolása céljából elég hivatkoznunk arra a körülményre, hogy az ugyancsak Nagyméltóságod fenhatósága alatt álló állami bányászati üzemi tisztviselők státusában a IX. fizetési osztályban fiatalabb tisztviselők vannak, mint a mi státusunkban, a X. fizetési osztályban, holott a bányászati üzemi tisztviselők fizetésükön kívül még rendes failletményben és legkevesebb 40 százalékos jutalékban részesülnek.

Hogy a már említett elméleti képesítés után mi a bányahatósági szaktisztviselők gyakorlati hivatása, azt nem szükséges itt Nagyméltóságod előtt külön részleteznünk, de hogy az anyagi megelégedettség kulcsa annak a megbízhatóságnak, mely a bányahatósági tisztviselő teendőit értékessé teszi, a felől kétség nem lehet.

Mindezeknél fogva azon alázatos kérelmünket terjesztjük Nagyméltóságod elé, hogy mindenekelőtt méltóztassék a pénzügyminiszterium bányászati közigazgatási tisztviselőit a központi pénzügyminiszteri státusába felvenni, méltóztassék az eddig bányakapitányági fogalmazási tisztviselők létszámában kimutatott fix fizetési osztályokat a külső bányahatósági tisztviselők státusában rendszerezíteni.

Méltóztassék a bányahatósági tisztviselők egyes fizetési osztályait oly arány szerint elosztani, hogy a magas képesítésünk és semmiféle más államszolgálatához nem hasonlítható fáradtságos és nagy megbízhatóságot igénylő sokoldalú tevékenységünk javadalmazásául minden egyes státusbeli tisztviselőt egy fizetési osztálylyal magasabb fokozatba beosztani, jövőben pedig a kezdő bányahatósági tisztviselőt bányászati gyakorlati kiképzés után azonnal a IX. fizetési osztályba kinevezni méltóztassék.

Amidőn fenti alázatos kérelmünkkel Nagyméltóságodhoz fordulni bátrak vagyunk, tesszük ezt abban a meggyőződésben, hogy igaz ügyünk szíves meghallgatásra talál, miért is ismételtlen kérjük, hogy helyzetünket megfontolás tárgyává telve méltóztassék kérésünket kegyesen teljesíteni.

Eddig a memorandum. A szakközönség — amely a kettős képzettségű bányászati szaklist

viselőket nem mindennapi tudást igénylő tevékenységük után oly nagyra becsüli — bizonyára csodálkozni fog, hogy az állam oly szűk marokkal mér velük szemben, hogy a kerületi bányakapitányok számára még az ötödik fizetési állás is elérhetően és 30—33 éves bányahatósági fogalmazók kénytelenek a tizedik fizetési osztályban küzdeni a mindennapi megélhetés gondjaival akkor, amikor a sokkal kisebb képzettségű és nem olyan életveszedelmes munkakört betöltő állami tisztviselők aránylag anyagilag náluk jobban vannak ellátva.

A véleményünk az, hogy ezeket a jogos kívánásokat mennél előbb teljesíteni kell. Azt hisszük, hogy a magas pénzügyminiszteriumnak, amelynek szívéen kell hordoznia a magyar bányászati közigazgatás nagy érdekeit, lesz annyi bölcs belátása, hogy ezeket a célelmeket megértse és orvosolja. Mert a magas pénzügyminiszteriumok is tudnia kell, hogy a bányahatósági szaktisztviselők különös képzettséget igénylő munkáját nem végeztetheti el a különböző állami jövedékeket kezelő hivataloktól kirendelt tisztviselőkkel s hogy egy megelégedett és anyagi bajokkal nem küzdő bányászati közigazgatási tisztikar a magyar bányászat fejlődése szempontjából a legeminensebb köz- és magánérdek.

A vajdahunyadi beruházások.

Röviden megemlékeztünk már azokról a nagyszabású beruházásokról, amelyeket most a vajdahunyadi vasgyárnál eszközölnek. Kiküldött munkatársunk szakszerű jelentése alapján az alábbiakban részletesen írunk a beruházásokról.

A vajdahunyadi vasgyárban a nagyolvasztó salak eltávolítása jelenleg gőzmozdonyokkal történik olyképpen, hogy a folyékony salak körül 0-70 m³ ürtartalmu, öntött vastáblákból összerakható szokrénnyel bíró kocsikba esapolják, amely szekrények alul-felül nyitottak s a kocsiról leemelhetők. Ezen szekrényt a salakhányón lévő gőzdaru a megmóvedett salakocokáról előbb lehuzza s azután megfogva a salaktömböt, azt ledobja a salakhányóra.

Ezen, jelenleg ár nem gazdaságos s a helyi viszonyoknak meg nem felelő berendezésnek kiküszöbölésére, részben pedig azért, hogy a salakba jutó vasat is visszanyerhessék, továbbá a salaknak lehetőség szerint való értékesítése céljából a következő berendezéseket létesítik

1. salakgranuláló és szeparáló berendezés,

THEODOLITOK

nivellálók, felállító készülékek,
tájolók, mintaszerű, precíziós
kivitelben mint különlegesség
gyártása.

(923/41)

MAX HILDEBRAND

azelőtt August Lingke & Co.

FREIBERG, Sachsen 47

— Alapított 1791. —

Magyarországi képviselő

CONRAD ÉS TÁRSA Budapest,
VI. kerület, Teréz-körut 15. szám.

2. salakszállító kötélpálya és

3. salaktéglagyár építése.

1. *Salakgranulálás és szeparálás.*

A nagyolvasztó csapoló lyukából folyó salakra nyomás alatt álló erős vizsugarat bocsátanak. Ezen erőyes és gyors lehűtés folytán a salak apró szomszomszagos hullik szét, azaz granulálódik. Ezután ezen granulált salak a vízzel együtt egy földalatti betoncsatornába jut, amelyben a víz a salakot egészen a szeparáló telepen elhelyezett s a földbe sülyesztett gyűjtő medencéig sodorja, ahol már saját súlyánál fogva az ott elhelyezett olevátornak átlukasztott serlegébe hullik alá. Ezen olevátor a víztől elkülönített szomszagos salakot egyenesen a mágneses szeparátorokat tápláló adagoló csőrökbe szállítja. Az adagoló csőrök egyenletesen osztják el a salakot 4 darab szabadalmazott *Rittkötter-Kühn-féle* mágneses szeparátor között. A kiválasztott vas egy csuszornyán át egy tölesérbe kerül, ahonnan csillékbe bármikor loereszthető; a salak pedig a szeparátorokról lehullva, kupalakjában halmozódik fel s onnan megfelelő csőrök segítségével a kötélpálya csillékbe bármikor loereszthető.

A berendezés úgy van konstruálva, hogy esetrel-estire öntődei hulladék is szeparálható olyképpen, hogy a szeparált hulladék külön kezelhető s nem keveredik a salakkal.

2. *Salakszállító kötélpálya.*

A salakkal megtöltött csillék ezután egy cirka 1 km. hosszú kötélpályán (*Bleichert-rendszerü*) továbbvitatnak a salakhányóra és az utközbe eső salaktéglagyárhoz. A kötélpálya teljesítőképessége cirka 30 m³ óránként, ami megfelel a maximális salaktermelésnek. A kocsik ürtartalma 0,3 m³ s így óránként 100 kocsi halad végig a pályán átlag 1,75 m-nyi sebességgel. A kötélpálya hajtóállomása közvetlenül a salakszeparáló mű előtt lesz felállítva. Hajtóerő egy 20 P-erős elektromotor. A kötélpálya végén a csillék automatikusan ürittetnek ki. Hasonlóképpen történik a salaktéglagyár részére rondelt kocsik ürtartalmának a kiürítése is.

Ilyenformán a salakhányó kupalakjában képződik. A kötélpálya végén egy — esetről-esetre — megoldható hidszerkezet lesz alkalmazva s a húzókötel tárcsája mindig végére tolatik ki. A salakhányón elhelyezett sulykikötőn túl a csillék függő vasúti síneken haladnak tovább, vissza a kiinduló állomásra.

Ezen kötélpálya-rendszer a célra a lehető legjobb bizonyult, mert a lehető legolcsóbb üzemet biztosítja, mivel úgy szólván teljesen automatikusan dolgozik egyrészt, másrészt általa a salakhányóterület a legmesszebbmenő módon használható ki, amennyiben a hányó magassága az előrehaladás mérve szerint folyton nagyobbodik.

3. *Salaktéglagyártás.*

Ezonkívül — közvetlenül a Máv. állomása mellé egy salaktéglagyár építését is tervezik. Az ehhez szükséges salak mennyiségét említett kötélpályával szállítják a rendeltetési helyre. A téglagyárat naponkénti 10,000 darab téglatermelésre tervezték.

A gyártási eljárás módjára nézve, döntés még nem történt. A sokféle eljárás közül az itteni viszonyoknak megfelelően két eljárás jöhet csak figyelembe: 1. eljárás mész hozzákeverése nélkül; 2. eljárás mész hozzákeverésével.

Az első eljárás a következő: A levegőn megmerovedett salakot egy kötőrőben 15—20 milliméter szemnagyságra darabolják, aminok megtörténtével a salak egy mágneses szeparátoron halad át, hogy a salakban lévő vasat bolóle kinyerjék. A szeparált salak ezután egy rostadobra hull, ahol az elkülönített 8 milliméternél nagyobb salakot egy hengermalomban tovább örlik. Az ilyképpen előkészített s egy további mozsárban finoman tört salak egy silóba szállítatik, ahonnan a keverőkészülékbe jut. Itt 33% granulált salakot s vizet kevernek hozzá. A víz arra való, hogy az anyag képlékenyebbé váljék. A keverőből az anyag egyenesen a téglasajtológép tölesérébe hullik alá. A sajtoló nyers téglákat kocsira rakva egy keményítő, illetve szárító kamrába szállítják. A szárításhoz Cowper füstgázokat használnak, amelyek a Cowperkemény füstcsatornájából egy ventilátor segítségével szivatnak a szárító komencébe. A téglák cirka 40—60 óra hosszat vannak a szénsavdus füstgázoknak kitéve s ennek megtörténtével falazási célokra már felhasználhatók. A téglák az eddigi kísérletok alapján: ép élűek, tömörök és sziládságuk 250 kg/cm². A *salakszeparálás folytán visszanyert vas értéke csaknem teljesen fedezi az egész berendezés üzemi költségeit.*

A mész hozzákeverési eljárás pedig a következő: A kötélpályával a helyszínre szállított granulált salakot kis csillékkol egy olevátorhoz szállítják, amely az anyagot egy elosztó készülékkel ollátott salaktartányba emeli fel. Az elosztó készülék a salakot egy állandóan forgó, szárító dobon egyenletesen elosztja. A szárítást egy ventilátor által a dobon átszivott meleg levegő eszközli. A szárított salakot ezután egy olevátor egy rostára szállítja, ahonnan a külön választott nagyobb darabok egy hongormübe, a finom homok pedig egy homoktartányba hullik alá, amelyből egy része külön vasúti kocsiban gyűjthető össze, a többi salakhomok pedig újból egy elosztó készülékbe jut; innen a rostált és a hongermalmokban örült salakot az oltó- és keverődob salaktartányába szállítják.

Az égetett darabos moszet hasonló uton lisztfinomságra örlik s ezután olevátor segítségével szintén az oltó- és keverődobra jut, ahol kolló arányban keverve s az oltáshoz esetleg még szükséges víz hozzávezetése után a kész anyag most már a téglasajtológépbe jut.

A kisajtoló nyers téglákat ezután kocsira rakva egy gőzölő kamrába tolják, amelyben cirka 10 óra hosszat 8 atm. gőznek lesznek kitéve s ezen idő alatt teljesen kiszáradnak s megkeményednek.

Mindkét eljárás természetesen szabadalmat képez.

Mindezen berendezéseknél az emberi erő csaknem teljesen nélkülözhető, mert a gépek meghajtása elektromotorokkal történik.

Eljárás nagy értékű acélnak és nagy százalékos foszfátsalaknak lángkemencében való előállítására.

Az eljárás, melynek tárgya nagy értékű acélnak és oly salaknak előállítására, mely oldható foszfátot tartalmaz nagy százalékban, láng- vagy elektromos kemencében foganatosítható. Meg lett állapítva, hogy a salaknak citrátban való nagy oldhatósága elérésére legkedvezőbb viszonyok a frissítés első részében vannak jelen és hogy a citrátban való oldhatóság a folyamat vége felé az adag elkészítésénél állandóan eltűnik.

Jelen eljárás célja az, hogy a foszforsavnak citrátban oldható alakba való tökéletes átvezetése és ugyanazon adag vastartalmának bármely kívánt minőségű acéllá való földolgozása egyazon kemencében eszközöltessék anélkül, hogy a fémfürdő, elkészülte előtt, a kemencéből eltávolítható és anélkül, hogy az eljárás megszakítható.

Az eljárás első sorban abban áll, hogy a salakot addig hagyjuk a fémfürdőn, míg foszforsavval kellően gazdagított, míg tehát a salak a kívánt magas százaléku foszfáttartalmat elérte; azután ezt a salakot, mely „első salaknak” nevezhető, leeresztés által eltávolítjuk, míg a fémfürdő az elkészítésre a kemencében marad.

Az eljárásnak helytálló kemencében való foganatosításánál bizonyos üzemneheztségek lépnek föl. Első sorban a gyakran igen habzó salak részére való lecsapolólyuk elkészítése időtrábló és a munkásra nézve veszélyes. Ezenkívül pedig nem mindig könnyű a lecsapolólyukat oly magasságban elrendezni, hogy a salak maradék nélkül való eltávolítása biztosítható. A találmány értelmében ezek a neheztségek azáltal küszöbölhetnek ki, hogy az eljárást billenőkemencében foganatosítjuk. A billenőkemencében a fürdő mindenkori a kívánt magassági helyzetbe vihető úgy, hogy egyrészt a salakot fújtatólégarán segítségével gyorsan és tökéletesen eltávolíthatjuk és másrészt a kemencének alkalmas pillanatban való visszaforgatása által a kifolyás köveskeztében való minden fémvesztéséget elkerülhetünk. Ily módon a salakot csaknem minden vastartalom nélkül kapjuk, miáltal minősége még javítható.

Minden kohászati folyamatnál legnagyobb fontossággal bír, hogy lehetőleg korlátoztassanak és meg rövidíttessenek a segédműveletek, melyek közé tartozik a salak lefejtése is. A salak lefejtésének művelete jelentékenyen megrövidíthető, ha az eljárást aképen végezzük, hogy a billentés a lefuvással egyidejűleg történik. Azt találták ugyanis, hogy ha a billentés és fuvás egyidejűleg történik, akkor az egész salakmassza hirtelen mozgásba lép és a lecsapolólyukon át vastag sugárban lefolyik. E billentőfuvóeljárással például elérhetjük, hogy körülbelül 6000 kg. fém adag salakmennyisége 8 percnél rövidebb idő alatt maradék nélkül távozik a fémfürdőtől.

Végül az eljárásnak billenőkemencében való foganatosítása legnagyobb előny gyanánt azt eredményezi, hogy a salak egész foszfáttartalma rendelkezésünkre áll, mely a végső salakban van jelen. E helyen megjegyzendő, hogy mint azt fentebb említettük „első salak” alatt azon salak értendő, mely a kívánt foszfáttartalom elérése után lebecsátatják, míg „végső salak” alatt azt a salakot értjük, mely a fém lecsapolása után a kemencében marad.

Mig eddigelé mindegyik eljárásnál a még mindig foszfáttartalmu végső salakot a kemencéből el kellett távolítani, addig az új eljárásnál a kész fémfürdő a végső salak alatt lecsapolható, míg maga a salak a kemencében marad. A végső salak foszfáttartalma is hasznosítható, amennyiben ezt a következő adag gazdagítására használjuk. Az új eljárás által, oltekinve a foszfáttartalomnak nagyértékű alakban való nyeresétől

és a nagyértékű minőségi acél előállításától, az idő-, meleg- és vasvesztések elkerültönek, minthogy a salak egyazon kemencében marad.

Az eljárást következőképpen foganatosítjuk

A kemencét ismert módon vágadékkal és nyersvassal, — hideg vagy meleg állapotban — valamint ércadalékokkal töltjük meg. Mibőllyt a töltet összeolvadt, a salak kellően higfolyó lett és foszfátokban a kívánt tartalmat érte el, az egyidejűleg billentett kemencéből levegő, gáz, vagy levegő és gáz keveréke segítségével a salak lefuvatik. Hogy most az első salak lefuvása után a kemencében maradt fém elkészíthető, a fújtatólevegőt elzárjuk, a kemencét kezdeti helyzetébe visszabillentjük és új pótlékokat helyezünk be, hogy a fémfürdőből a visszamaradó foszfátot eltávolítsuk. Ha a fém elkészült, akkor lecsapoljuk, amennyiben a kemencét billentjük; a fém a most említett pótlékok által képezett salak alatt lefolyik. A billentés alatt a salak abban a mértékben süllyed, amelyben a fém lefolyik, úgy hogy az egész fém lefuvása után a salak a kemencében marad anélkül, hogy fém is visszamaradna. A kemencét azután ismét kezdeti helyzetébe visszük és nyersvasnak, ércnek, valamint kellő pótlékoknak új adagját helyezzük a kemencébe. A kemencének ezen új adaggal való további üzeme közben tehát a végső salakot használjuk azon salak gazdagítására, mely a friss adagon képződik, miáltal nagy százaléku foszfátsalakat érünk el. Ily módon Martin-acél minőségű nagyértékű acélt és egyidejűleg oly salakot kaphatunk, mely egyenértékű a Thomas-salakkal.

HAZAI HIREK.

Előfizetési felhívás.

Felkérjük azon tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése e hó végével lejár, hogy b. előfizetésüket meghosszabbítani sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében fennakadás történjék.

Dr. Bischitz Béla ügyvéd, lapunk főszerkesztője több hónapi tartózkodásra a balatonlellei villájába (244. szám) költözött. Telefonszám: 3.

Külföldi hírek. Úfelsége a magyar miniszterelnök előterjesztésére, *Pachmajer* János pénzügyi tanácsosi címmel felruházott selmecbányai bányakerületi főpénztárnoknak, valamint törvényes utódainak, nyugdíjazása alkalmából, sok évi hű és buzgó szolgálata alatt szerzett érdemei elismerésül a magyar nemességét „Szomolnokai” előnévvel díjmentesen adományozta.

Kinevezések. A m. kir. pénzügyminiszter *Laczkó József* kezelő segédtisztet a körmöczyi m. kir. bányahivatalnál és *Flórián István* kezelő segédtisztet az aknaszlatinai m. kir. főbányahivatalnál, jelen állomáshelyén való meghagyása mellett, a X. fizetési osztályba kezelőtiszté nevezte ki.

Esküvő. Dr. Kárpáti Jenő zólyombrézói m. kir. vasgyári vegyész-mérnök folyó hó 10-én vezette oltárhoz *Tannenbergné* Nelli, *Tannenberg Géza* m. kir. vasgyári felügyelő leányát.

Sztrájk. Veszprémből írják lapunknak, hogy *Ajkán* sztrájkba léptek a bányamunkások. A sztrájk mindössze két napig tartott és hatósági beavatkozás nélkül ért véget.

A Felten és Guilleaunie r.-t. új, impozáns gyártótelepe a Budafoki-úton felépült s nemrég már az igazgatósági és irodahelyiséget is oda helyezték át.

A Pozsonyi Kábelgyár r.-t.-ről az a téves hír terjedt el, hogy üzemét Budapestre helyezte át. A hír onnan származott, hogy a Kábelgyár r.-t. mintegy másfél évvel

ezelőtt tolkolt vett a Lágymányoson, hogy a jelenleg a Palatinus-épületben levő raktár- és szerelőhelyiségeket alkalmas időpontban oda helyezze át. Magának a gyári üzemnek Budapestre való áthelyezéséről sohasem volt szó, amit különben igazol az a körülmény is, hogy a cég épen legutóbb több százezer koronát fektetett be a pozsonyi gyár Gummongyári osztályába.

Uj cementárugyár. Megyeri Lajos és Demeter István makói lakosok a várostól két hold terület átengedését kérték cementárugyár létesítésére.

Márványfeldolgozógyár kibővítése. A Fischer János fiai cég tulajdonát képező piszkei márványárugyárat 300.000 K. befektetéssel kibővítik.

A selmeci főiskola ügye. A selmeci bányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskolának műegyetemmé való fejlesztése ügyében a kormányhoz intézett városi memorandumra újabban Nyitra vármegye közönsége a következő határozatot hozta: „Nyitra vármegye törvényhatósági bizottsága, tekintettel arra, hogy politikai, nemzeti érdekek teszik szükségossé, hogy a Selmecbányán fennálló főiskola műegyetommé fejlesztésük és a város fejlődhetésének és modernizálhatóságának legfőbb feltétele, hogy a főiskola elvitelének kérdése dűlőre vitessék, elhatározza, hogy Selmec- és Bélabánya szab. kir. bányaváros közönségének átiratát a legmolegebben támogatja és a célból a miniszterelnök, valamint a pénzügyi, vallás- és közoktatásügyi és a földmívelésügyi miniszter urakhoz hasonló szellemű feliratot intéz”

Földgáz a máv. vonalain. A máv. erdélyi vonalain járó kocsik földgázzal való világítása már a legközelebbi jövőben megkezdődik. Egyelőre nyolcvanöt kocsit szerelnek fel, amelyek a Piski—Petrozsény, Váralja—Karánsobes, Alvinc—Nagyszob és Nagyszob—Kiskapus közötti vonalakon a személyvonatoknál vannak használatban. A lámpák ugynevezett pillangó-ógó, auerfényűek lesznek. A munkálatokat a piskii műhely végzi és a nyár folyamán el is készülnek, úgy hogy ősszel az átadott kocsik már átadhatók lesznek a forgalomnak.

Uj vasutvonal Gömör megyében. Országunk szén- és ércében oly gazdag megyéje a kellő számú vasutak híján nem tudott ezideig a közgazdaság terén erősebben érvényesülni. Az utóbbi években javulás tapasztalható e téren. Az „Eger—Putnok“-i vasut megépítését nyomon követte a „Poltár—Rimaszombat“- vasut folyamatban lévő megépítése. Legújabb, a tervezés stádiumán már tuljutott vasutja a megyének a „Tornalja—Ratkó“-i. ó. vasut. E vasut a Turóc-patak mentén főleg a Rimamurányiak körzetébe eső vasérctelepek termékeit lesz hivatva a közeli vasművekhez szállítani. A vasut műszaki előmunkálatait Strausz Leó budapesti mérnök végezte.

A Magyar Kárpáti Petróleum r.-t. igazgatóságába beválasztották dr. Bartóky József földmívelésügyi államtitkár és dr. Vértessy Sándort.

Elhanyagolt bánya. A zalatnai bányakapitányság következetes üzemelhanyagolás miatt pénzbírsággal sújtja a „Bucsonyi Szt. Nicolao“ társulat részvényeseit s egyuttal felhívja őket az üzem folytatására, mert különben elvonja a jogosítványokat.

A Budapesti vidéki köszénbánya r.-t. beszüntette a Döbrönte környékén végzett kutató bányamunkálatokat.

A Budapesti fémöntő és réz hármű r.-t. június hó 30-án Budapesten tartja rendes évi közgyűlését, amelyen a társaság felszámolásáról határoznak.

A Brennbergi köszénbánya r.-t. április 28-iki közgyűlésén a részvénytársaság feloszlását határozta el. Az igazgatóság most felhívja a társulat hitelzőit,

hogy a társulattal szomben fonnálló követeléseiket hat hó alatt érvényesítsék.

A Bihari Szénbánya vesztesége. A Bihari Szénbánya és Villamossági Részvénytársaságot mintegy tizenkét esztendővel ezelőtt a Magyar Aszfalt Részvénytársaság alapította. A társaságnak Bodonos, Középes, Almaszeg és Papfalván levő bányája mindig nagy veszteséggel dolgozott; az eredetileg 2.400.000 korona alaptőkét hat évvel előbb ötven százalékkal lebélyegezték. A felére apadt részvénytőke is elveszett közben, amennyiben a vállalatnak 1910-ben 226.086 korona, 1911-ben 285.434 korona, tavaly pedig 109.401 korona vesztesége volt.

Árjegyzéke a beszterezobányai m. kir. részpöröllyhivatal kovácsolt és hengerolt részgyártmányainak. *Érvényes 1913. évi június hó 11-től.* 1. Mosó- és pálinkakatlanok, mosótál, süvegek és ezekhez hasonló mélyített gyártmányok 400 mm.-ig 100 klg. 248 korona, 400—800 mm.-ig 100 klg. 242 korona, 800—1100 mm.-ig 100 klg. 272 korona, 1100—1300 mm.-ig 100 klg. 282 korona, 1200—1300 mm.-ig 100 klg. 302 korona. 2. Takaréktűzhelyűst 100 klg. 258 korona. 3. Kaesula 9—12 mm.-ig 100 klg. 235 korona, kaesula 13—28 mm. ig 100 klg. 225 korona. 4. Kazánfenék 100 klg. 230 korona. 5. Rudröz négyszögletes 100 klg. 222 korona. 6. Óskaréz 100 klg. 146 korona. *Árjegyzék.* Árak helyt Beszterezobánya vasuti állomás. 50 klg.-ot meghaladó rendelés esetén az áruk a vevőtől vasuti állomásra hőmentve szállítatnak.

Turfatüzelés. A sok kísérlet közül, amelyek a turfa értékesítésére vonatkoznak legújabban egy svéd mérnök eljárásáról irnak a külföldi szaklapok. Az eljárás gyakorlatilag teljesen bevált, úgy hogy a találmány értékesítésére Rihimákben (Finnország gyári részvénytársaság alakult, mely az említett eljárás szabadalmát megszerezte. A szabadalmazott eljárás szerint kikészített turfa minden tüzelési célnak megfelel, sőt vasuti cölökra is annyira alkalmas, hogy már a finn államautak is próbákat tesznek vele.

Pályázat. A selmeci bányai m. kir. kohóhivatal az olvasztási üzemhez f. évi augusztus 1-től számítandó egy év alatt szükséges 16000 q darabos koksra hirdet versenytárgyalást. Ajánlatok július hó 11-éig adhatók be.

✂ KÜLFÖLDI HIREK. ✂

Uj petróleumforrás. Egy angol társaság perzsa területen Lass-Chirinben petróleumforrások után kutatott; a kutatás eredménynyol járt, amennyiben megállapított, hogy két helyen, u. m. Majer Sulesi naaban és Mamtainban vannak ilyen források, közel a Karun folyóhoz, mely a Schatt-et-Arabba folyik Mohammerah város mellett. A társaság e városban megtelepedett és több évi munka után, nagymennyiségű kőolajforrások

kat tárt föl. A perzsa kormánytól 99 évre bérbevett Abadaa szigotét a szükséges gyári helyiségek céljaira. A telep 7.000 munkást foglalkoztat és hajói egészen Perzsia belsejébe viszik a kőolajat. Időközben a társaságnak sikerült a kőolajat annyira finomítani, hogy az orosz kőolajjal folvetheti a versenyt. A telep a kivitelhez szükséges pléhkannákat is gyártja s jelenleg a társaság igen jó üzleteket csinál. Bagdadba is szállít kőolajat, mely 10%-al olcsóbb, mint a batumi. 1910. és 1911 ben egy német cég finomai kőolajat hozott a bagdadi piacra, ez a behozatal azonban 1912-ben megszűnt. Nagymennyiségben érkezik amerikai kőolaj, mely 20%-al olcsóbb az orosznál; 1912-ben 53.000 láda orosz kőolaj érkezett Bagdadba, amerikai áru pedig 65.000 láda.

A föld mélyébe zárva. Kölni jelentések szerint Lindforthban, a Henrik Frigyes-tárnában, földomlás következtében tizennégy munkás beemrekedt. Az eddigi megállapítások szerint valamennyien élnek és a mentési munkálatok szakadatlan folytatása mellett remélik, hogy valamennyiüket kimenthetik.

Nemzetközi petróleum intézet. A nemzetközi petróleum konferencia az idei szeptember folyamán Bukarestben fog összejúlni. Ebből az alkalomból a román kereskedelem- és iparügyi miniszter a római nemzetközi mozogazdarági intézet mintájára egy nemzetközi petróleumintézet létesítését fogja javasolni. Ebben a petróleumintézetben valamennyi, a petróleumra vonatkozó kérdéseket elméletileg és gyakorlatilag tanulmányozzák és az intézet módót nyújtana minden tudósnak vagy gyakorlati szakembernek arra, hogy azokat a petróleummal kapcsolatos tudományos kutatásokat, melyeket végezni kíván, az intézetben teljesíthesse. A bukaresti geológiai intézet igazgatóját, *Mrazek* professzort bízták meg, hogy az új intézmény szervezeti szabályzatát és részletes terveit dolgozza ki, hogy a szeptemberben összejúlnó nemzetközi konferencia már kész javaslattal foglalkozhassék.

Arhanyatlás a fém piacon. A múlt héten ismét rendkívüli lanyhaság volt észlelhető a londoni fém piacon s az árak napról-napra esőkennek. A réz, dacára a kedvező statisztikai kimutatásoknak, azonnali szállításra már 64 $\frac{1}{2}$ és három óra 65 font st-ro esőkkent. A horgany különösen erősen hanyatlott s szerdán 204 $\frac{3}{4}$ fonton zárult. Érdekes tünet, hogy ugyanakkor három havi szállításra valamivel nagyobb, vagyis 204 $\frac{1}{2}$ font st. volt a három havi szállításra jegyzett ár. Az ólom ára némilog emelkedett s 21 fonton zárult. Azonnali szállításra elég élénk a kereslet.

DEUTSCHER BERICHT. INDUSTRIE UND VOLKWIRTSCHAFT.

Personalien. Der König hat Sr. Exzellenz dem Minister für öffentliche Arbeiten Dr. Ottokar Trnka den Orden der Eisernen Krone I. Klasse, dem Hofrath Franz Pösch im Stande der Beamten der bosnisch-herzogowinischen Abteilung des gemeinsamen Finanzministeriums das Ritterkreuz des Leopold-Ordens, dem Chef des Montandepartements der Landesregierung in Sarajewo Oberbergrat Rudolf Sladecok den Titel und Charakter eines Hofrates verliehen und den mit dem Titel und Charakter eines Oberbergrates bekleideten Bergdirektor Franz Richter in Zenica zum Oberbergrate in der VI. Rangklasse mit den systemisirten Bezügen ernannt.

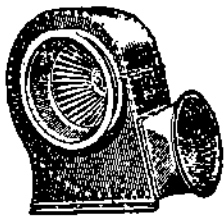
Der Gemeinsame Finanzminister hat den Bergkommissär bei der Eisenwerksverwaltung Varos Jakob Grünwald und den Bergkommissär bei der Bergverwaltung Kreka Josef Nieszner zu Oberbergratkommissären, den Werksarzt bei der Bergverwaltung Kreka Dr. Josef Limberšky zum Oberbergarzte in der VIII. Rangklasse, den Bergkommissär bei der Landesregierung in Sarajewo Hans Karlon zum Oberbergratkommissär und den Markscheider bei der Bergverwaltung in Zenica Alois Hnilicka zum Bergvorwaller der VIII. Rangklasse ernannt.

Das Berg- und Hüttenwesen in Bosnien und der Herzegowina im Jahre 1912. Die Ergebnisse des Berg- und Hüttenwesens in Bosnien und der Herzegowina im Jahre 1912 gestalteten sich nach amtlichen Quellen folgendermassen:

I. Bergbauberechtigungen. Schurfbewilligungen wurden erteilt 20, gelöscht 21, mit Schluss des Jahres blieben aufrecht 20 (-- 1).

Schutzfelder wurden bewilligt 776, gelöscht 244, im Jahreschluss blieben aufrecht 16.692 (+ 532), hievon entfallen auf Bosnien 15.744, auf die Herzegowina 948 Schutzfelder. Die Anzahl der Privatschürfer betrug 150 (+ 8).

Grubenfelder. Zur Verleihung gelangten drei Grubenfelder, und zwar zwei auf Eisenerze, eines auf Braunkohle. Die verliehene Gesamtfläche betrug mit Schluss des Jahres 1912 18.968,1 ha (+ 300); hievon entfallen auf Eisenerze 2339,5 ha, auf Minoralkohlen 14.297,1 ha und auf andere Mineralien 2331,5 ha. Die Zahl der privaten Bergbaubesitzer betrug 22 (+ 2).

Blackman Szellőző

ventilátorok,
exhaustorok,

fúvók minden célra

szárító, szívó
berendezések

Magyar Szellőző Művek

Budapest, VII., Aréna-ut 80.

(3793) a 863,35)

Telefon: József 26-56.

II. *Produktion des Berg- und Hüttenbetriebes.*

a) Bergbauprodukte.

	1912	gegen 1911
Eisenerz .	1,594.200 q	+ 191.370 q
Schwefelkies	62.160 q	+ 30.975 q
Manganerz	46.500 q	+ 10.500 q
Chromerz	2.000 q	— 500 q
Braunkohle	8,529.206 q	+ 831.578 q
Salzsole	1,823.048 hl	— 9.006 hl

Die Chromerzzeugung sank infolge der Absätzigkeit der Lagerstätten, bei der Salzsole ergab sich eine Minderproduktion infolge des geringeren Bedarfes der Sodafabrik.

b) Hüttenprodukte.

	1912	gegen 1911
Blei	119 q	+ 57 q
Roheisen	532.707 q	+ 79.897 q
Gussware .	67.010 q	+ 8.700 q
Martiningöts	385.831 q	+ 30.748 q
Walzisen	327.806 q	+ 31.806 q
Sudsalz . . .	231.244 q	+ 5.332 q

Blei wurde als Nebenprodukt in Vares gewonnen.

III. *Wert der Berg- und Hüttenprodukte.*

a) Bergbauprodukte.

	1912	gegen 1911	Wert pro Einheit 1912
in Kronen			
Eisenerz .	954.520	+ 155.774	0.60
Schwefelkies	80.808	+ 40.268	1.30
Manganerz	102.300	+ 19.500	2.20
Chromerz	13.000	— 4.750	6.50
Braunkohle	5,012.665	+ 613.659	0.59
Salzsole	189.597	+ 6.392	0.104

Wert der Bergbauprodukte . 6,352.890 + 830.243

b) Hüttenprodukte.

	1912	gegen 1911	Wert pro Einheit 1912
in Kronen			
Blei	4.800	+ 2.320	40.30
Roheisen	3,782.220	+ 521.988	7.10
Eisengussware	1,407.210	+ 147.714	21.00
Eisenwalzware	5,847.620	+ 894.820	17.90
Sudsalz	2,566.808	+ 59.185	11.10
Zusammen	13,628.658	+ 1,626.027	

Ab der Wert der verhütteten Rohstoffe 3,599.542 + 465.042

Bleibt reiner Wert der Hüttenprodukte 10,029.116 + 1,160.985

Hierzu Wert der Bergbauprodukte 6,352.890 + 830.243

Gesamtwert der Montanprodukte 16,382.006 + 1,991.228

Die Zunahme des gesamten Produktionswertes beträgt sonach K 1,991.228 oder 13.8%.

IV *Wichtigere Einrichtungen bei den Berg- und Hüttenbetrieben.* Salinen bei Tuzla. Eine auf 518 Tiefe abgestossene Bohrung konstatierte unter dem bekannten Hauptsalzlager ein weiteres Salzvorkommen in 460

m Tiefe. Das Bohrloch wurde für den Solpumpenbetrieb eingerichtet.

Beim Kohlenwerke Krokka wurden ein Beamtenwohnhaus und drei Arbeiterhäuser für je zwei Familien erbaut. Für das zugehörige Elektrizitätswerk wurde ein neuer 1000 pferdiger Dampfmaschinen-dynamo angeschafft.

Beim Kohlenwerke Zenica gelangte ein weiterer Ventilator, System Capell, mit einer Leistung von 1200 m³ pro Minute zur Aufstellung.

Beim Kohlenwerke Kakanj wurden amerikanische elektropneumatische Schrämmaschinen und Prossluft-Drehbohrmaschinen mit bestem Erfolge in Verwendung genommen, ein weiterer Grubenventilator, System Capell, sowie eine Gattersäge aufgestellt. Ferner wurden zwei Arbeiterhäuser für je sechs Familien erbaut.

Beim Kohlenwerke Breza wurde ein grösserer Ventilator für elektrischen Antrieb und ein kleinerer transportabler für Benzinmotorbetrieb aufgestellt. Zur Ausführung gelangten ferner zwei Arbeiterhäuser für je vier Familien und ein Werksgasthaus.

Beim Eisenwerke Vares wurde der Bau einer Anlage zur Reinigung der Hochofengase und einer neuen Kraftanlage, bestehend aus einer 1000 PS-Turbodynamo samt zwei neuen Wasserrohrdampfkesseln für Gasheizung von je 300 m² Heizfläche in Angriff genommen, ein Arbeiterdoppelwohnhaus hergestellt und beim Bergbau eine Schule errichtet.

Beim Eisenraffinerwerke in Zenica wurden drei Hochdruckgeneratoren, System Kerpely, aufgestellt, der Bau einer neuen Feinstrecke mit elektrischem Antriebe in Angriff genommen und ein Beamten- und ein Aufseherwohnhaus errichtet.

V *Schürfungen und geologische Untersuchungen.* Schürfungen wurden betriebens seitens des bosn. Herzogw. Landesirars auf Kohle in den Gemeinden Svodna und Ahmetovi im Bezirke B. Novi, bei Potoci und Mukoschan im Bezirke Mostar, und bei Slivovica im Bezirke Foca.

Die Gewerkschaft Bosnia setzte den Vortrieb des Ravierstollens bei Srebrenica zur Erschliessung der Blei- und Zinkerzlagertstätten fort.

Seitens der Bergengesellschaft Tellaria wurden Schürfungen betrieben auf Eisenerze am Berge Klek, Bezirk Prozor auf Blei- und Zinkerze in Osjecani, Stanje und Hotieina, auf Kupfererze in Jabuka und auf Braunkohle in Citluk, Bezirk Mostar.

Von der geologischen Übersichtskarte des Landes im Massstabe 1:200.000 sind bisher die Blätter Sarajewo und Tuzla im Druck erschienen, während die Aufnahmen für das Blatt Banja-Luka-Bihac so weit vorgeschritten sind, dass die Herausgabe dieses Kartenblattes in den nächsten Jahren wird erfolgen können. Für einige wichtigere Distrikte wurden geologische Formations-Umrisskarten im Massstabe 1:75.000 in Druck gelegt.

Wirtschaftliche Erfolge der im Staatsbetriebe stehende Montanwerke. Salinen bei Tuzla. Von den erzeugten 1,823.048 hl Sole wurden 737.660 hl an die Salinen und 1,085.871 hl an die Ammoniaksodafabrik in Laskavac abgegeben. Aus den an die Salinen abgegebenen Solquantitäten wurden.

BRUNNER I. L. ÉS TÁRSA

∴ ∴ gép, szerszám, műszaki és elektrotechnikai nagykereskedés ∴ ∴

Szögönycim:
BRUNNERIT,
BUDAPEST.

Egyike a legrégibb, legnagyobb és legpontosabb cégeknek. Évtizedek óta szállítója a kincstári bányáknak és vasműveknek, a cs. és kir. közös hadseregnek és haditengerészetnek, a m. kir. államvasutaknak, a m. kir. posta- és távírdának, valamint számos magánüzemnek. — 1913—14. évi nagy árjegyzékünket komoly vevőknek szívesen küldjük.

Szögönycim:
BRUNNERIT,
BUDAPEST.

(999/35)

BUDAPEST, VI. KER., TERÉZ-KÖRUT 19. SZÁM.

139.581 q Feinsalz,
77.725 q Grobsalz und
1.775 q Briketts, zusammen
219.081 q Speisesalz und
10.333 q Vihsalz,
1.830 q Nebensalze erzeugt.

Die Durchschnittsleistung pro Schicht und Arbeiter betrug 3.45 q (— 0.49 q), der mittlere Verdienst K 2.80 (— K 0.04) pro Schicht.

Kohlenwerk Kreka. Dieses Werk produzierte mit 641 Arbeitern 3.183.874 q (+ 167 q) Kohle. Die Durchschnittsleistung pro Mann und Schicht betrug 18.29 q (+ 3.81 q), der Durchschnittsverdienst eines Häuers pro Schicht K 5.15 (+ K 0.54) und der eines Arbeiters überhaupt K 3.71 (+ K 0.43).

Kohlenwerk Zonca. Mit 619 Arbeitern wurden 2.067.900 q (+ 263.200 q) Kohle gefördert. Die Durchschnittsleistung pro Mann und Schicht betrug 14.27 q (+ 0.72 q), der Durchschnittsverdienst eines Häuers K 4.22 (+ K 0.34), der eines Arbeiters überhaupt K 2.91 (+ K 0.13) pro Schicht.

Kohlenwerk Kakanj. Hier wurden im Berichtsjahre mit 600 Arbeitern 1.691.179 q (+ 237.047 q) Kohle erzeugt. Die Durchschnittsleistung pro Mann und Schicht betrug 10.20 q (1.31 q), der Durchschnittsverdienst eines Häuers K 4.43 (+ K 0.80), des Arbeiters überhaupt K 2.75 (+ 0.37) pro Schicht.

Das Kohlenwerk Breza erzeugte mit 410 Arbeitern 1.058.440 q (+ 148.037 q) Kohle. Die Durchschnittsleistung pro Mann und Schicht betrug 10.65 q (+ 0.11 q), der Durchschnittsverdienst eines Häuers K 4.52 (+ K 0.08), des Arbeiters überhaupt K 2.76 (0.12) pro Schicht.

Das Kohlenwerk Banjaluka erzeugte mit 74 Arbeitern 138.474 q (+ 9696 q) Kohle. Die Durchschnittsleistung pro Mann und Schicht betrug 8.04 q (+ 0.17 q), der Durchschnittsverdienst eines Häuers K 3.48 (— K 0.08), des Arbeiters überhaupt K 2.87 (=) pro Schicht.

Eisenwerk Vares. Der Bergbau lieferte 1.582.661 q (+ 184.931 q) Eisenerze. An die eigenen Hochöfen wurden 1.048.814 q abgegeben, 600.770 q wurden via Brod und Metkovic abgesetzt.

Die Anzahl der Bergarbeiter betrug 372, deren Durchschnittsverdienst pro Schicht K 3.45 (+ K 0.26). Die beiden Hochöfen produzierten 532.047 q (+ 79.837 q) Roheisen, hiervon 351.524 q Weisseisen und 180.523 q Giesserei- und Bessemerisen. In der Giesserei wurden 67.010 q (+ 8.700 q) Gussware hergestellt.

Im ganzen beschäftigt das Eisenwerk Vares 925 Arbeiter. Der Durchschnittsverdienst pro Mann und Schicht betrug K 3.39 (+ K 0.25).

Neue Zementfabrik. Die Herren Ludvig Megyeri und Joh. Demeter haben in Makó ein Grundstück angekauft und beabsichtigen darauf eine Zementfabrik zu errichten.

Betriebsvergrößerung. Die Herren Joh. Fischer & Söhne haben in ihre Marmorsteinfabrik in Piszke einen weiteren Betrag von K 300.000 für Neueinrichtungen investiert.

Galizische Karpathenpetroleum-Gesellschaft. In der Verwaltungsratsitzung der Galizischen Karpathenpetroleum Gesellschaft wurde die Bilanz für das mit Ende April abgelaufene Geschäftsjahr vorgelegt und genehmigt. Diese schließt nach Abschreibungen von K 1.880.000 mit einem Reingewinn von K 1.907.000 gegen K 1.350.000 im Vorjahre. Die Verwaltung wird für den 27. Juni einzuberufenden Generalversammlung vorschlagen, eine zehnprozentige Dividende = K 50 pro Aktie gegen 7 Prozent im Vorjahre zur Verteilung zu bringen.

„Lumen“ Petroleum- und Bergbau A. G. Aus Wien wird uns telegraphiert: In den Räumen der Bank- und Wechselstuben-A.-G. „Mercur“ fand dieser Tage die konstituierende Generalversammlung der „Lumen“ Petroleum- und Bergbau-A.-G. statt. Das Aktienkapital beträgt K 1.200.000 und ist auf 2.4 Millionen erhöhbar.

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK.

Ad. 114961—F.IV. a. 1913.

Hirdetmény.

Értesítjük a t. szállítóközönséget, hogy az állomásainkon, valamint a kezelésünkben lévő vasutak állomásain feladásra kerülő áruknak és élő állatoknak *fuvarozási biztosítása iránt* kereskedelemügyi m. kir. miniszter urnak jóváhagyásával az *Európai áru- és podgyászbiztosító társaság* budapesti céggel szerződést kötöttünk.

E szerződés alapján köteles a nevezett részvénytársaság a *feladók kívánságára* a feladásra kerülő áruknak és élőállatoknak fuvarozási biztosítását az egész vasuti szállítási utvonaltra az *elvezéssel, hiánnyal és sérüléssel járó veszélyek ellen elvállalni.*

A biztosítás az árufelvételi helyeken alkalmazottainknál a biztosítási összeg bemondása és a biztosítási díj kiegyenlítése által köthető.

A biztosításra nézve az állomásokon kifüggesztett hirdetésekben foglalt általános biztosítási feltételek és díjszabály mérvadóak.

A biztosítási feltételek szerint a részvénytársaság a vasutak fuvarozási felelősségén túlterjedő és a kártérítési összeg jelentékenyen fölemelt mértékéig vállal felelősséget.

A részvénytársaság a biztosított áruknál előforduló elveszések, hiányok és sérülések következtében bejelentett kárigényeket kereskedelmi szervezetéből folyó egyszerű ügyvitel folytán a legrövidebb idő alatt intézi el.

Az áruk biztosításáért fizetendő fuvarlevelelként 20 fillér kezelési illeték és ezenfelül a biztosítási összeg minden 100 koronája után Magyarország, Ausztria, Bosznia-Hercegovina területére, valamint Németországba és Svájcba feladott küldeményeknél 10 fillér, a többi európai országokba feladott küldeményeknél pedig 15, illetve 20 fillér. A biztosítási díj lerovása a fuvarlevelek hátlapjára ragasztandó bélyegjegyekkel történik.

Az európai áru és podgyászbiztosító társaság az állomásokon kifüggesztett hirdetésekben foglalt általános biztosítási feltételektől eltérő és a szállítóközönség érdekeinek további kielégítésére alkalmas különleges biztosítások kötését is vállalja. Az ilyen különleges biztosítások kötését alkalmazottaink is közvetítik.

Tekintettel azokra az előnyökre, amelyek az áruknak fuvarozási biztosításából a szállító felekre használnak, közöngéinket utasítottuk, hogy az árubiztosítást a szállító közönség figyelmébe ajánlják és a szállító közönségnek a biztosításra vonatkozólag mindennemű felvilágosítást készséggel adjanak meg. Kívánatra pedig a részvénytársaságnak a biztosítás feltételeit és díjszabályát magábanfoglaló prospektusait szolgáltatassák ki.

Az európai áru- és podgyászbiztosító részvénytársaság igazgatósága (Budapest, V., Eötvös-tér 2.) az általános biztosítási feltételekről és biztosítási díjszabályról kívánatra bárkinek lenyomatot küld és minden természetű felvilágosítást közvetlenül is megad.

A részvénytársaság hasznos és közérdekű szolgálatait a t. szállító közönség figyelmébe ajánljuk.

Budapest, 1913. június.

Az igazgatóság.